

Albrecht Joachim Krakevitz von

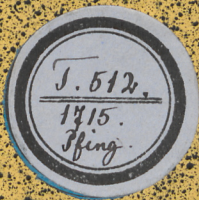
**Rector Universitatis Rostochiensis Albertus Joachimus de Krakevitz, S. S. Theol.
D. ... Festivo hoc tempore Pentecostali Gloriosam Spiritus Sti. In Templis
Christianorum Præsentiam ... vero Studiosis Civibus ... serio cohortatur**

Rostochii: Literis Joh. Wepplingii, [1715?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003520049>

Druck Freier Zugang

T. 512.

1715. Pfingsten.

~~M. 1256. III.~~

R. 1715

RECTOR
UNIVERSITATIS ROSTOCHIENSIS
ALBERTUS JOACHIMUS
de KRAKEVITZ,

S. S. Theol. D. ejusdemq; P. D. P. Consist. Ducalis Confiliarius
& Districtus Meelenburgici Superint.

Festivo hoc tempore Pentecostali

GLORIOSAM
SPIRITUS STI.
IN TEMPLIS CHRISTI-
ANORUM PRÆSENTIAM

OMNIBUS AC SINGULIS

Maxime vero Studiosis Civibus

Pie meditantam ac religiose venerandam

Summopere commendat

etque, ut in Aedibus Sacris omnia caveant scandala
serio cohortatur.

R O S T O C H I I,

Literis JOH. WEPPLINGII, SERENISS. PRING,
& ACAD. Typogr.

M. 1236 111

Irca ædes sacras,

quas hodie communiter *templa* Germanicè *Kirchen* vocamus, & in excessu & in defectu peccari, nemo facile dubitabit. *Judai*, temporibus antiqui foederis viventes, in vana ista erant periversione, præsentè inter ipsos Dei templo, nulla pertimescenda esse mala, Jer. VII. 4. Et qui durante Ni. Ti.

œconomia in multis Judaizantes reperiuntur *Pontifici*, in vindicanda templorum sanctitate rectius superstitiosi & idololatriæ quam religiosi appellandi sunt, dum consecratis templis non tantum adscribunt sanctitatem, sed illa quoque venerabilia & divina quadam virtute prædita existimanda esse, perhibent, interprete *Bellarmino* lib. 3. de cultu sanctorum c. 5. cujus misera argumenta solide & nervose prostravit *B. Dorscheus* in Diss. V. ad Cap. III. Ex probe observans: Possè aliquid sanctum dici extrinseca denominatione & habitudine, quod proinde non statim vel venerabilè vel divina virtute præditum efficit. Adderem ex *Articulis Smalcaldicis* P. III. Art. XV, Ubi inter *præstigijs Papales de stultis & puerilibus articulis* nominatur *templorum consecratio*; & mox sequens subjicitur epigramma: *Qua omnia non possunt dici consecrationes sed ludibria & mera impostura sunt. Et sunt cælium præstigijs infinitæ alia, quas committimus Deo ipsorum & ipsis adorandas, donec illis defarigentur. Nobis nihil cum istis negotiis esse debet.* Hisce nimis templorum consecratorum cultoribus merito se opposuerunt purioris religionis assertores: Annon verò in alterum extremum multi ex his prolapsi fuerint, hujus quidem loci non est excutere; certissimum tamen est, novellos Ecclesiarum nostrarum Reformatores ex parte abunde prodidisse, se parum sollicitos esse, an Christiani templa habeant vel iisdem priventur; ad minimum pro iisdem vel extruendis vel exornandis nil quicquam faciunt; potius ab ejusmodi pietatis exercitiis omni studio homines avocant. Qui legit *Gothofredi Arnoldi Delineationem Primi Christianismi* Lib. II. Cap. III. sponte animadvertit, Lectores ad ædium sacrarum ædificationem & exornationem haud fuisse excitatos: Dolendum imprimis, quod *plurimum Antiquitatis testimonia* adeo perversè sint allegata, ut vix appareat, quanam

quam ejus fuerit de ædificandis in utilitatem Ecclesiarum templis sententia. Imo quantus fuerit prolapsus viri hujus & amicorum suorum, constat ex Celeberrimi Theologi *Dn. Ernesti Salomonis Cypriani* allgemeinen Anmerkungen über Gottfr. Arnolds *K. u. K. H.* Ubi Vir laudatissimus & quidem in Præfat. de Religione Arnolds §. 1. ita scribit: Unsere Kirchen will er auch eingerissen haben / wenn er die Lehre Petri de Brui, daß man nicht dürffe Kirchen bauen / sondern vielmehr die schon gebauete wiederum einreißen / ein herrliches Zeugniß von der Wahrheit nennet. Ihm haben es seine Freunde nachgethan / allermassen ohnlängst in einer vornehmen Reichs Stadt jemand / sodenen zu milden Sachen destinirten Geldern vorstehet / einem / der zu Erbauung einer Kirche Almosen verlanget / geantwortet: Zu einem Schweins-Stall wolte ich euch woll was geben / aber zu keiner Kirchen. Habt ihr aber Kosten nöthig zu Einreißung einer Kirchen / so kompt / da will ich euch etwas zu geben. Und an einem andern Ort hat man einem Prediger eine Schrift auff der Post zugesendet / deren Inhalt war / die Kirchen wären Hurenhäuser / die man abbrechen solle / und dis Liedlein möge er in seinem Hurenhause auff der Orgel spielen lassen. Quemadmodum vero Arnoldus profanam suam mentem sic satis manifestavit, ita optarem, *Dn. Johannem Anastasium Freilingshausium* majori cum cura se purgasse ab eadem imputatione, quæ ipsi à *Dn. D. Eilmaro* facta. Licet enim Vir Clarissimus in der Entdeckung der falschen Theologie p. 218. sententiam suam tantum de templis sine urgente necessitate extractis atque exornatis intelligendam esse declaret, incaute tamen adduxit *B. Lutheri* asserta: dum *n. B. Megalander* suis temporibus abusum Pontificiorum libere perstrinxit, & quæ non absolute sed comparate à *Luthero* dicta sunt, absq; dextra eorundem interpretatione allegavit *Dn. Freilingshausius*, eo ipso æq; facile peruersum quam orthodoxum sensum legentium animis instillare potest. Egena Christi membra omni utiqve auxilio & solatio sunt reficienda; Verum cum hoc pietatis officio plura simul consistere possunt, neque propter istud negligenda sunt, quæ ad totius Ecclesiæ utilitatem promovendam quam maxime faciunt, Qui templorum destructionem & desolationem vel cupiunt vel svadent, certe ignorant, quantum damnum rebus Christianorum eo ipso inferunt. Dirutis enim majoribus adibus sacris, tanta Christianorum multitudo, quantam nostra templa capere solent, ad

fui ædificationem convenire commode haud poterit, nisi forte cum Arnoldo homines verbi divini audiendi causa in campum vel forum ablegare, & quibuscunqve cœli injuriis atqve tempestatibus, citra ullam necessitatem, exponere velimus, aut ipsis permittere, ut more *Pietarum* privata instituant conventicula, in quibus futores & sartores omnisque generis homunciones docere & sacramenta administrare possint. Contra hos idem dicerem, quod olim Confessores nostri contra Pontificios professi sunt in Ap. A. C. Art. III. Abus. de Missa die *Wiedersacher* ziehen den Daniel an / (studio repeto verba ex Germanico Exemplari, quod præ Latino hoc momentum fufius tradit,) der da sagt: Es werden Gräuel und Verwüstung in der Kirchen sehen/und deuten dieses auff unsere Kirchen/ derhalben/ daß die Altar nicht bedeckt seyn/ nicht Lichter drinnen brennen und dergleichen: *Wiewohl es NB. nicht wahr ist / daß wir solche dufferliche Ornament alle wegtzun; Dennoch so es schon also wäre / redet Daniel nicht von solchen Dingen/ die gar außertlich sind und zur Christlichen Kirchen nicht gehören / sondern meinet viel eine andere gräulichere Verwüstung / welche im Pabstthum starck gehet / nemlich von Verwüstung des nöthigsten größten Gottes Dienstes/ des Predigambts und Unterdrückung des Evangelii.* Hæc omnia ideo à me præmissa sunt, ut præsupponamus, in Ecclesiis nostris Lutheranis, etiam tenore librorum symbolicorum, templorum exstructionem eorundemqve exornationem nulla ex parte improbari sed potius quam maxime approbari. Licet enim non faciant ad ipsam Ecclesiæ formam, sua tamen utilitate eademq; haud contemnenda mirum in modum se commendant. Et certe mirari subit quam maxime, Ecclesias quoq; Reformatas nimis severas esse quoad ædium sacrarum ornamenta, dum ne quidem imagines Christi aut Sanctorum in illis tolerare possint, interim tamen insignia & vexilla Virorum, qui militiæ navarunt operam, post mortem ipsorum intra illas admittere non recusent; vid. Benth. Holl. *S. u. G. St. P. I. p. 211.* Sed missis hisce omnibus, cum nos, qui Deum in Spiritu & veritate colere gestimus, nulli dubitemus, templa congregationum sacrarum causa erigi, eademqve ex reverentia erga sanctissimum Numen & ad excitandam internam cordium devotionem, (etiamsi aurum & argentum, etiamsi gemmas & margaritas ad splendorem templorum nostrorum afferre conditio nostra non permittat) elegantiori structura & picturis ad ædificationem facientibus condecorari posse; Hoc potissimum agamus

agamus, ut gloriosam Spiritus S. in templis Christianorum presentiam ejus-
 demq; gratiosam in illis operationem digne meditemur, omnibusc; nostris
 actionibus tam internis quam externis religiose veneremur. Requi-
 rit hanc piam meditationem hancqve religiosam Sp. S. venerationem,
 ipsa festiva, quam celebramus, Pentecostalis solennitas, cum in finera
 per multa jam secula in Ecclesia Christianorum observata, ut ea, quæ Spiritu-
 tui Sancto æqualis cum Patre & Filio competit gloria, eidem obsequiosa &
 devota mente à nobis exhiberetur. Quamvis ergo mentes nostras neuti-
 quam ista occupaverit cœcitas, ut statuamus, Spiritum Sanctum templis
 Christianorum sic inclusum esse, ut extra illa coli atque adorari nequeat
 probe memores, Spiritum S. nullis locorum spatiis alligari posse, sed sua
 potius præsentia omnia in omnibus adimplere, eundemqve tanquam omni-
 præsentem Deum, omnibus in locis, Divinis suis radiis mortales quoscunqve
 collustrare, juxta Ps. CXXXIX. v. 7. nemo tamen, qui de sacrarum literarum
 autoritate divina in corde suo convictus est, inficiabitur, Spiritum San-
 ctum in templis Christianorum, quoties sacri in illis instituuntur conven-
 tus, peculiari præsentia modo sese manifestare. Valent hic omnino dicta
 illa generalia: Ex XX. 24. *Quocunq; in loco jubebo celebrari memoriam
 nominis mei & veniens ad te benedicam tibi & Matth. XVIII. 20. Ubi duo
 vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum.* Nam licet
 prius dictum homo Fanaticus restringere vellet ad loca illa temporibus Vis.
 Ti ab ipso DEO electa, nominatim ad Sanctuaria à Mose & Salomone exstru-
 cta, posterior tamen effatum nos nulla ratione dubitare finit de gloriosa
 Christi & Spiritus S. præsentia in publicis Ecclesiasticis conventibus. Ac-
 cedit, sanctissimum hunc Spiritum non esse otiosum hominum in templis
 congregatorum spectatorem, sed eundem ideo sese manifestare, ut per ver-
 bum prædicatum corda hominum illuminet, peccatores ex statu iræ in sta-
 tum gratia transferat, ipsos renovet, donis suis exornet, afflictos divino
 suo solatio refocillet, lapsos erigat, stantes confirmet, currentes corroboret
 & unumquemqve pro sua indigentia sublevet. Confirmant hæc innume-
 ra tam Vis quam Novi Testamenti promissiones. Ex quibus quasdam ad-
 duxisse sufficiat. Es. LIX. v. 21. *Hoc erit fœdus meum cum istis, ait Jeho-
 vah, spiritus meus, qui est in te, & verba mea, qua posui in ore tuo, non re-
 cedent ex ore tuo, aut ex ore seminis tui, ait Jehovah ex hoc tempore usq; in
 seculum.* Joh. XVI. v. 8. sq. *Cum venit Spiritus S. arguet mundum de
 peccato & de justitia & de judicio.* Hæ gratiosissimæ Spiritus Sancti ope-
 rationes,

rationes, quæ sese exerunt per verbi Divini in templis Christianorum an-
 nunciati virtutem, tanto majori apud nos in pretio esse debent. quo certi-
 ores sumus, nos, illis non admissis vel repudiatis, nil quicquam boni aut
 proficui efficere posse. Spiritus S. est Spiritus sapientia & intelligentia, Spi-
 ritus consilii & potentia, spiritus scientia & reverentia Jehova Es. XI. 2. Ne-
 mo potest Jesum dicere Dominum nisi per Spiritum S. 1. Cor. XII. 3. Distin-
 ctiones quidem donorum sunt, sed idem spiritus v. 4. Omnia agit unus ille
 & idem Spiritus, distribuens dona sicut vult, v. 11. Qui hunc non habet Spi-
 ritum, ille non est Christi Rom. VIII. 9. Qui non est Christi, ille ab alienatus est
 à civili statu Israelis, est extraneus quod ad pactorum promissiones attinet, spera
 non habens & absq; DEO in mundo, Eph. II. 12. Quodsi itaque sanctissi-
 mus hic Spiritus in templis Christianorum per verbi ministerium ad nos ve-
 nire, nos donis suis implere, nos ad Christum perducere, nos gratia sua cu-
 mulare, nosque ad æterna gaudia præparare dignatur; Quis non gloriosam
 Spiritus S. in templis Christianorum præsentiam ejusdemq; gratiosam in illis
 operationem piè meditaretur & religiose veneraretur? Observantur oculis
 intellectus nostri Apostoli, quibus in ipso festo Pentecostali concorditer con-
 gregatis tanta affulit Spiritus S. gratia, ut obtupescerent & hæsitarent, quot
 quot convenerant ex omni natione eorum, qui sub cælo sunt. Si dixeris, A-
 postolos non in templo sed in domo congregatos fuisse, sonitus enim è cælo
 tanquam ruentis flatus violenti replevit totam domum, ubi erant confidentes,
 Act. II. 2. multa sunt, quæ reponi possunt. Nonne scopus templum Hiero-
 solymitanum vocatur domus? conf. P. LXIX. 10. Joh. I. 16. Es. LVI. 7 Matth.
 XXI. 13. Nonne Apostoli soliti erant ascendere in templum, hora precatio-
 num ipsos monente? Act. III. 1. Quomodo itaque vel ulla cum probabilitate
 dici potest, illos in privatis hæsisse ædibus, cum publica celebranda erant so-
 lennia Pentecostalia? Nonne illam ipsam domum, in qua confidentes fu-
 ere Apostoli, & in qua repleti sunt ad unum omnes Spiritu S., ingressa etiam
 fuit ingens multitudo, ex qua, peracta concione Petri, conversi & baptizati
 fuerunt ter mille homines? Act. II. 6. 41. Num domus privata tantam ho-
 minum multitudinem capere potuit? Et quæso cur v. 46. expresse à Luca ad-
 ditur, quod Apostoli quotidie perdurantes concorditer in templo fuerint? Nulli
 ergo dubitamus, discipulos Christi in templo Hierosolymitano vidisse imple-
 tas promissiones Domini sui de liberaliori ipsis concedenda Spiritus S. super
 ipsos effusione. Quibus probe pensitatis, simul corrui, musteorum sanctu-
 lorum singularitas, qua existimant, se ob impiorum & hypocritarum multi-
 tudinem

tudinem templis Lutherānorum interesse haud posse, perinde, ac si sanctiores
 esse velint ipso Christo, sanctisve Apostolis, qui, licet in templo Hierosoly-
 mitano maximam congregatorum partem conficerent pessimi nebulones, ni-
 hilominus tamen in templo isto, statis temporibus, convenerunt & solenniter
 sacris interfuerunt. Quomodo itaque, *Cives Dilectissimi*, Apostoli &
 quotquot cum illis ὁμοθυμαδὸν congregati sancti, conf. *Lightfoot* in Hor.
 Hebr. ad Act. C. II. in domo conventus sui Pentecostalis, sancti & parati con-
 sederunt ad excipiendam Patris promissionem; Ita & nostrum est, quoties in
 domibus DEO consecratis sacrae fiunt congregationes, illis non tantum sedulo
 & frequenter, verum etiam pie ac religiose interesse, quo & nos Gratiae Spi-
 ritus S. participes reddamur. *Jacobus Patriarcha* postquam in somnio Je-
 hovah secum loquentem audiverat, postea reverentia ductus, dixit: *Quam*
reverendus est hic locus, nihil est hic locus nisi domus DEI & hac porta caeli est.
 Gen. XXVIII. 17. Cum Mosis appariturus esset Dominus, hoc ipsi in mandatis
 dedit, ut *extraheres calceamenta sua à pedibus suis, quia locus in quo stabar,*
terra sancta Ex. III. 5. *Esaias* cum videret Dominum Exercituum, Divinam
 Majestatem & sanctitatem sua cum impuritate conferens, exclamavit: *Va*
mibi, quod excindor; quia vir pollutus labiis sum & in medio populi pollutus
labiis habito! Es. VI. 5. Hæc exempla Religiosissimorum Virorum nobis in me-
 moriam revocare debemus, quoties DEO sacratas ingredimur aedes, memo-
 res insuper sapientissimi Regis moniti Eccl. IV. 17. *Observa pedem utrumquæ*
tuum, quum adis domum ipsam DEI idque paratus ad audiendum potius quam
ad dandum stolidorum sacrificium: nam hi non advertunt se facere malum.
 Stolidorum est sacrificium, si quis existimet, sufficere, se suum in aede sacra
 occupasse locum, aut canticum quoddam sonora intonasse voce; multo sto-
 lidiores sunt, qui in conspectu Sanctissimi Numinis irreverenter templa fre-
 quentant, in iisdem tanquam in plateis publicis novarum rerum audiendarum
 causa obambulant, atque sic vel confabulationibus vel oculorum in lascivas se-
 culi vanitates emissionibus, tempus cultui divino publico destinatum pe-
 tulanter terunt. Quotquot dicta ratione DEUM hætenus ad iram provoca-
 runt, Spiritum Sanctum contristarunt, piorum Christianorum devotionem
 turbarunt & sibimetipsis gratiae Divinae fontes præcluserunt, illos hodie publice
 compello, & quod juris mei est, serio adhortor, aut si blandiores vobis,
 placent allocutiones, amicissime rogo, ut hodie omnibusque secuturis Vi-
 tæ vestrae diebus perpendatis, quænam vestra in aedibus sacris sint officia.
Jehovah est in templis nostris, conticeat coram facie ipsius omnis terra. Habac

II, 20. Adest Spiritus Sanctus per Ministros suos Vobis enarratis consilium sci-
 pientiz suæ: Revertimini; inquit, ad correctionem meam, Ecce eructa
 vobis spiritum meum, nota faciam vobis verba mea. Quandoquidem inviti
 & renuitis, extendo manum meam & nemo advertit. Sed abstrahitis vos
 omni consilio meo & correctioni meæ non acquiescitis. Ego quoque in calamitate
 vestra ridebo, subsannabo quum advenerit id quod expavescitis. Quum a-
 venerit tanquam fremebunda vastatio id quod expavescitis & calamitas vestra
 tanquam turbo adventaverit, quum irruerit in vos oppressio & angustia
 Tunc invocabunt me sed non exaudiam; mane quarent me, sed non invenient
 me: Propterea quod oderunt scientiam & REVERENTIAM JEHOVÆ
 NON ELIGERUNT. Non acquieverunt consilio meo, sed contempse-
 runt omnem correctionem meam. Sic comedent de fructu viae suæ & ex consi-
 lio suis pravis saturabuntur. Prov. I. 23. sq. Perpendite hæc, Cives Lectissimi,
 tempus enim est, quo non imminent modo, sed jam premunt nos justissima
 Divinæ vindictæ judicia: Hominiibus enim rebellantibus & dolore afficienti-
 bus Spiritum sanctitatis, mutatur DEUS in inimicum, ipseque repugnat illis
 Es. LXIII. 10. Va homini per quem offendiculum evenit! Matth. XVIII. 7.
 Sed nobis persuasimus de Vobis, Dilecti, quæ meliora sunt & salutari ad-
 hærentia, etiam si ita loquamur. Ebr. VI. 9. Implete itaque hanc meam de
 Vobis conceptam spem & evitate ubivis, præprimis in sacris ædibus omne
 id quod Spiritum S. exacerbare potest; Glorificate potius Spiritum San-
 ctum ubique in vestro spiritu vestroque in corpore. Qui hisce admoni-
 tionibus morem gerere recusant, sentient non tantum Supremi Numinis iram,
 sed promeritas quoque & in Legibus nostris Academicis comminatas expe-
 rientur animadversiones. Rege nos Sanctissime SPIRITUS, ut Tuam
 Gloriosam præsentiam gratiosissimasque Tuas operationes ubivis loque-
 rum, imprimis verò in templis Tuo Cultui destinatis,
 religiose meditemur ac vene-
 remur,

P. P. Sub Sigillo RECTORATUS
 in ipso Spiritus S. Festo.
 ANNO MDCCXV.

(0)

itudinem templis Lutheranorum interesse haud posse, perinde, a
esse velint ipso Christo, sanctisve Apostolis, qui, licet in temp
mitano maximam congregatorum partem conficerent pessimi ne
hilominus tamen in templo isto, statis temporibus, convenerunt &
sacris interfuerunt. Quomodo itaque, *Cives Dilectissimi*,
quotquot cum illis *ὁμοθυμαδὸν* congregati sancti, conf. *Licht*
Hebr. ad Act. C. II. in domo conventus sui Pentecostalis, sancti &
sederunt ad excipiendam Patris promissionem; Ita & nostrum est
domibus DEO consecratis sacrae fiunt congregationes, illis non tan
& frequenter, verum etiam pie ac religiose interesse, quo & nos
ritus S, participes reddamur. Jacobus Patriarcha postquam in
hovam secum loquentem audiverat, postea reverentia ductus, di
reverendus est hic locus, nihil est hic locus nisi domus DEI & hac po
Gen. XXVIII. 17. Cum Mosi appariturus esset Dominus, hoc ipsi in
dedit, ut *extraheres calceamenta sua a pedibus suis, quia locus in*
terra sancta Ex. III. 5. Esaias cum videret Dominum Exercituum
Majestatem & sanctitatem sua cum impuritate conferens, exclam
mibi, quod excindor; quia vir pollutus labiis sum & in medio po
labiis habito! Es. VI. 5. Haec exempla Religiosissimorum Virorum in
moriā revocare debemus, quoties DEO sacratas ingredimur & de
res insuper sapientissimi Regis moniti Eccl. IV. 17. *Observa pedem*
tuum, quum adis domum ipsam DEI idq, paratus ad audiendum po
ad dandum stolidorum sacrificium: nam hi non advertunt se facer
Stolidorum est sacrificium, si quis existimet, sufficere, se suum in
occupasse locum, aut canticum quoddam sonora intonasse voce; n
lidiore sunt, qui in conspectu Sanctissimi Numinis irreverenter te
quentant, in iisdem tanquam in plateis publicis novarum rerum audi
causa obambulant, atq; sic vel confabulationibus vel oculorum in la
culi vanitates emissionibus, tempus cultui divino publico destina
tulanter terunt Quotquot dicta ratione DEUM haecenus ad iram p
runt, Spiritum Sanctum contristarunt, piorum Christianorum devo
turbarunt & sibimetipsis gratiae Divinae fontes praecloserunt, illos hodie
compello, & quod juris mei est, serio adhortor, aut si blandiores
placent allocutiones, amiceissime rogo, ut hodie omnibusque secuti
tae vestrae diebus perpendatis, quamnam vestra in aedibus sacris sint o
Jehovah est in templis nostris, conticeat coram facie ipsius omnis terra,

